

На чолі експедиції стояв сам Фосетт, а його син Джек та друг Ральф Браудерс також приєдналися до команди. Ця група мріяла знайти зниклу цивілізацію, яку Фосетт вважав захоплюючою легендою, але багато вчених та географів вважали її міфом.

Незважаючи на широкий пошук, експедиція зникла безвісти у густому лісі Амазонки. Багато теорій було висунуто щодо їхньої загадкової долі, але жоден слід Фосетта та його товаришів так і не було знайдено. Таємниця їхнього зникнення залишається досі невирішеною [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Купрієнко Сергій Анатолійович. Суспільно-господарський устрій імперії інків Тавантінсуїу. Київ : ЛОГОС, 2013. 20 с.
2. Гран Девід. Загублене місто Z: Повість про одержимість Амазонією. К: 2010. 480 с.
3. David Wallechinsky & Irving Wallace. 1981. History of the Search for Percy H. Fawcett Part 2. 2008.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРЕЇВ У ГЛУХІВСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ

Гриценко Віталій

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
студент

Науковий керівник: Гриценко Андрій Петрович

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка

Єврейська громада м. Глухова значно постраждала в ході першої світової війни та революційних подій 1918-1919 років, коли скоротилася кількість глухівських євреїв із 6 тисяч до 2500. Особливо постраждала ця етнічна спільнота внаслідок погромів, що були організовані більшовиками в лютому 1918 року та білогвардійськими військами восени 1919 року. До історії єврейської громади м. Глухова в останні роки зростає інтерес [1; 2; 4; 7; 8; 19; 20; 21; 22].

У період Другої світової війни ситуація ще більше загострилася. Відомо, що членів семітської народності неодноразово розстрілювали німецько-нацистські загарбники в урочищі Борок. Їх кількість у Глухові знову значно скоротилась [11, с. 74-85].

В таких умовах кількість євреїв у Глухові у післявоєнні роки була незначною. Однак вони й надалі продовжували дотримуватись традицій та працювати на різних посадах. Значна когорта глухівських євреїв працювали вчителями та викладачами. Історія Глухівського національного університету значно досліджена [3; 5; 6; 9; 10; 14; 15; 16; 17], однак, вченими не достатня увага зосереджена аналізу етнічної складової викладачів закладу вищої освіти.

Після демобілізації з 1 вересня 1946 р. на посаду викладача фізкультури Глухівського учительського інституту був зарахований Герш (Гершія) Гершович

Сегал. Він народився 7 грудня 1920 р. у Глухові в робітничій сім'ї. 1927 – 1934 рр. навчався в Глухівській єврейській семирічці, далі, з 1934 – 1937 рр. – в українській десятирічці. Закінчивши школу в 1937 році він вступив до Харківського інституту фізичної культури. Навчання перервала німецько-радянської війни, коли з 9 червня 1941 року він перебував на курсах воєнних техніків в Артилерійській академії РККА ім. Ф. Е. Дзержинського (нині – Воєнна академія Ракетних військ стратегічного призначення ім. Петра Великого, РФ, до - 20 жовтня). Далі 21-річного офіцера направили на фронт: з 20 грудня 1941 – 25 травня 1942 р. він начальник артилерійського забезпечення 3-го парашутно-десантного батальйону 3-ї ПДБ 3-го ПДК; потім, з 29 липня по 1 жовтня 1942 р. – заступник начальника трофейного відділення 33-ї гвардійської СД (Сталінградський фронт); 1 жовтня 1942 – 28 квітня 1946 р. – начальник артилерійського забезпечення 88-го стрілецького полку 33-ї стрілецької дивізії. Герш Сегал був нагороджений орденами: «Вітчизняної війни» II ст. (1944), «Червоної Зірки» (1944) [13, с. 317; 18, с. 92].

Його дружина Валентина Олексіївна, з 1948 по 1954 рік також працювала у Глухівському учительському інституті асистенткою хімії (погодинна оплата) [13, с. 316-317].

З 1 вересня 1952 року до Глухівського учительського інституту переїхала викладачка єврейської національності з Конотопа Євгенія (Геня) Залмівна Осмаловська (Закурська). Вона народилася 23 березня 1922 року в родині чоботаря та пекарки у містечку Кролевець Чернігівської губернії. У 1930 – 1940 роках навчалася у Кролевецькій середній школі № 1, та в 1940 – 1941 роках працювала піонервожатою в цій же школі. Далі, у вересні 1941 року вступила до Сталінградського педагогічного інституту. Однак, вже у листопаді навчання перервалося. З грудня вона перебувала на посадах робітника та робітника-рахівника на Оранжерейному рибному комбінаті (за 80 км. від Астрахані, Сталінградська область). У вересні 1942 року була мобілізована на Урал, де працювала робітником на УВСУ 296. 30 жовтня 1942 – 26 травня 1944 року була діловодом відділу кадрів, начальником офіцерського клубу при воєнному складі НКО 2461 (станція Просвет, Південно-Уральської залізниці, нині – селище Новий Просвет, Кетовський район, Курганська обл., РФ). У вересні 1944 року відновила навчання на педагогічному факультеті Київського педагогічного інституту та в серпні 1948 року одержала диплом. З 20 серпня 1948 по 15 серпня 1950 року перебувала на посаді асистента кафедри педагогіки Чернівецького державного учительського інституту. Читала лекційний курс з педагогіки та шкільної гігієни, вела практичні заняття з психології та педагогіки. 1950 р. її чоловіка, Закурського Іллю Кузьмовича, перевели на роботу до Конотоп – неподалік рідного Кролевця. 25 серпня 1950 року Геню Залмівну призначали на посаду завідувача кафедри педагогіки і психології та викладача психології Конотопського державного учительського інституту. Одна, з 1 вересня 1952 року у зв'язку з приєднанням до Глухівського учительського інституту Конотопського учительського інституту. Так Г. Осмаловська (Закурська) була переведена на посаду завідувача кафедри педагогіки і психології та старшого викладача педагогіки Глухівського інституту (до 1958 року) [12, с. 156-157].

Тож і Герш Сегал у 1953 році обійняв посаду в. о. завідувача кафедри фізичного виховання. 1966 року він змінив ім'я «Гершія» на «Олександр» [13, с. 317].

Старший викладач кафедри педагогіки та психології Г. Закурська в інституті викладала курси з педагогіки, історії педагогіки, методики виховної роботи в школах-

інтернатах. 31 серпня 1964 року вона звільнилася з посади у зв'язку з переїздом чоловіка у місто Ош Киргизької РСР [12, с. 156-157].

53-річний Олександр Сегал 20 серпня 1973 року звільнився з роботи за власним бажанням [13, с. 317].

У цей час єврейська громада м. Глухова переживала не найкращі часи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голуб А.А. Глухівські євреї, проблеми укорінення, особливості поховальних плит. *Актуальні питання дослідження історичної науки й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах реформування: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Глухів, 28 листопада 2023 р. / Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023. Вип. 2. С. 88–91.

2. Голуб А.А. Глухівське єврейське кладовище: заснування та національна специфіка відвідування. *XIII «Глухівські наукові читання – 2023. Актуальні питання суспільних і гуманітарних наук»: матеріали Міжнародної інтернет-конференції*, м. Глухів, 6–8 грудня 2023 р. / Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023. С. 31–32.

3. Гриценко А.П., Ащанулова Т.А. Порівняльна характеристика соціального статусу та рівня життя викладачів Глухівської чоловічої гімназії та Глухівського учительського інституту в 1870-х – 1900-х роках. *Сумський історико-архівний журнал*. 2022. № XXXIX. С. 26-32. DOI: doi.org/10.21272/shaj.2022.i39.p.25 (дата звернення: 07.03.2024).

4. Гриценко А.П., Гриценко В.А. Дослідження Глухівського єврейського кладовища в рамках спільного українсько-ізраїльського науково-дослідного проекту восени 2023 року. *Актуальні питання дослідження історичної науки й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах реформування: збірник наукових праць*. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2023. Вип. 2. С. 57 – 61. <http://46.201.250.252/handle/123456789/2205> (дата звернення: 07.03.2024).

5. Гриценко А. П., Колієнко А. А. Глухівський учительський інститут: філософські засади заснування та функціонування. *Культурологічний альманах 2023 № 2*. С. 157–162. URL : <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.2.21> (дата звернення: 07.03.2024).

6. Гриценко А. П., Колієнко А. А. Особливості викладання історії та релігійного виховання в Глухівському учительському інституті (1874–1917 рр.). *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 3. С. 119-125. URL : <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.3.16> (дата звернення: 22.12.2023).

7. Гриценко А., Назарова В. Поховання 1922-1991 рр. Глухівського єврейського цвинтаря в контексті історії єврейської громади міста. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки*. 2022. № 35. С. 104–112. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ncD2xOk8hRKO-1RfDTCicfD53IG5Fdk3/view> (дата звернення: 07.03.2024).

8. Гриценко А. П., Ткаченко Н. М., Голуб А. А. Історія Глухівського єврейського цвинтаря: традиції поховань та особливості надгробків. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 11 (17) С. 1091 – 1101. <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/7383> (дата звернення: 07.03.2024).

9. Гриценко А. П. Розвиток Глухівського педагогічного інституту у 1990-х роках. *Сіверщина в історії України: збірник наукових праць / Національний заповідник «Глухів»*,

Інститут історії України НАН України, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Ніжин, 2022. Вип. 15. С. 140 – 147.

10. Гриценко А.П., Курок О.І. До питання періодизації історії Глухівського державного педагогічного інституту на рубежі ХХ-ХХІ століть. *Освіта і наука ХХІ століття* : матеріали звітної наук.-практ. конф. викладачів. (м. Глухів, 4 трав. 2022 р.). 2022. 253 с. С. 48-49.

11. Зайцева Н.О. Глухівські надгробки. *Сіверщина в історії України: збірник наукових праць*. 2013. Вип. 6. Глухів: ТОВ «Віо-поліграфісти». С. 53–55.

12. Крижанівський В. М. Матеріали до біографічного словника «Науково-педагогічні працівники Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, 1952 – 1991 рр.» (літери «Л, О»). *Історичні студії суспільного прогресу*. 2016. Вип. 4. С. 149-158. URL: <https://issp.gnpu.edu.ua/sites/default/files/doc/kryzhanivskyy-4-1.pdf> (дата звернення: 07.03.2024).

13. Крижанівський В. М. Матеріали до біографічного словника «Науково-педагогічні працівники Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, 1952 – 1991 рр.» (літери «С, Ш, Х, Ю»). *Історичні студії суспільного прогресу*. 2017. Вип. 5. С. 311 – 333. <https://issp.gnpu.edu.ua/sites/default/files/doc/023krbio05.pdf> (дата звернення: 07.03.2024).

14. Курок О. І., Гриценко А. П. Досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у Глухівському учительському інституті у 1874–1917 роках. *Сіверщина в історії України*. Зб. наукових праць. Вип. 13. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПШ, 2020. С. 233 – 237.

15. Курок, О., Гриценко, А., Крижанівський, В., Чумаченко, О. Глухівський інститут в 1917– 1924 рр.: між дерусифікацією та українізацією. *Сіверянський літопис*. 2023. № 1. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.230105> (дата звернення: 07.03.2024).

16. Курок О., Гриценко А. Заснування Глухівського учительського інституту. *Актуальні питання дослідження вітчизняної історії й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах НУШ*: збірник наукових праць / [редкол.: Гриценко А.П., голова, Чумаченко О.А., співголова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2022. Вип. 1. С. 19-23.

17. Курок О.І., Гриценко А. П. Організація фахової підготовки майбутніх педагогів у Глухівському учительському інституті у 1870-х роках. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2022. Вип. 50, № 3, Ч. 1 С. 12-24. URL : <https://drive.google.com/file/d/182VCBkC9-qYdkoz1j2mGgLebtmGkpLdo/view> (дата звернення: 07.03.2024).

18. Мінченко М. Нагородний лист старшого техника-лейтенанта Сегала Герша (Гершіу) Гершовича. *Актуальні питання дослідження історичної науки й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах реформування*: збірник наукових праць. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2023. Вип. 2. С. 91 – 92.

19. Назарова В.В. Єврейські погроми в Глухові у 1918–1919 роках. *Сіверянський літопис*. 2019. Вип. 1. С. 178–184.

20. Назарова В.В. Надгробки ХІХ – початку ХХ ст. єврейського кладовища міста Глухова як об'єкти культурної спадщини: дис. канд. іст. наук: 26.00.05. Київ, 2019. 222 с.

21. Часницький М. М.. Глухов. Евреи. Память жива. Страницы истории еврейской общины Глуховщины. Киев: Атопол, 2009. 317 с.

22. Часницький М. М. Евреи. Глухов и Сумщина. Страницы истории евреев Глуховщины и Сумщины. Киев: Золоті ворота, 2011. 380 с.

**НАРОДНИЙ МУЗЕЙ ІСТОРІЇ ГЛУХІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(до 150 річчя Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка)**

Федоров Владислав

*Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
студент*

Науковий керівник: Мінченко Марина Василівна
асистентка кафедри історії, правознавства
та методики навчання
ГНПУ ім. О. Довженка

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка у 2024 році відзначає 150 річницю від дня заснування.

Музей відкрито у 1967 році як музей історії Глухівського педагогічного інституту [1].

На порядку денному громадсько-педагогічного руху у 60-70-х роках XIX ст. з розвитком мережі народних шкіл постала проблема підготовки вчительських кадрів. До 1917 р. в Україні було кілька учительських інститутів: Феодосійський (1872) Глухівський (1874), Київський (1909), Катеринославський (1910), Вінницький (1912), Миколаївський (1913), Полтавський (1914), Чернігівський (1916).

Початок вивчення історії інституту було покладено директором учительського інституту М.С. Григоревським (1909 – 1913 рр.). З його ініціативи у 1910 році було відкрито педагогічний музей, що знайомив викладачів та студентів із методичними довідниками, посібниками і наочністю з предметів курсу міських училищ, із кращими роботами з ручної праці, педагогічними творами тощо. Створений музей на „пожертвування” різних установ міста. За кілька років музей став гордістю інституту. У ньому нараховувалося тисячі примірників літератури та експонатів на 3000 карбованців, хоча багато експонатів надійшли безкоштовно. Музей згодом став педагогічною лабораторією для студентів і вчителів.

Колекцію музею склали кращі підручники і методичні посібники з педагогіки та психології (М. Демкова, К. Єльницького, О. Мальцевіча, П. Каптерева, П. Соловійова, І. Скворцова, В. Тихомирова та ін.), методики викладання географії (Д. Тимківського, О. Нечаєва, Б. Бобіна, В. Львова, П. Головачова, М. Круковського, П. Белохи, М. Раєвського, Є. Перна, А. Соколова, А. Руднева), історії та методики викладання історії (С. Князькова, М. Тарасова, А. Гартвіна), фізики та природознавства (В. Лермонтова, Б. Вейтберга, Б. Розіна, Б. Лантзберга, К. Гофмана), хрестоматії, книги для читання, колекції наочних посібників із кожного навчального предмета, кращі роботи вихованців із ручної праці та ін. Усього ж до 1917 року в інститутському музеї зберігались книги 1933 найменувань у 2307 томах і 429 наочних посібників (крім того,